

La Batalla: Semanario obrero de unificación marxista. Órgano del Partido Obrero de Unificación Marxista (1936-1938)ⁱ

Tana Andrades Marquez
Taller de Restauració del CRAI

Entre les col·leccions periòdiques de guerra civil conservades pel CRAI. Biblioteca del Pavelló de la República, trobem una considerable col·lecció del diari *La Batalla*. Òrgan del Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM), i especialment de les còpies publicades durant la guerra civil els anys 1936-1937.

Considerem que aquestes còpies son d'especial importància, a causa de l'especial transcendència d'aquests anys: comencen una nova era a la publicació i el seguiment dels "Fets de maig de 1937", on el POUM i la seva font de la difusió, *La Batalla* pateixen una dura censura i el seu pas cap a la clandestinitat, fet que fa que les còpies conservades adquireixin una importància vital per al coneixement històric dels esdeveniments a través dels seus protagonistes.

El CRAI Biblioteca del Pavelló de la República es considera un dels arxius-biblioteca més importants del món sobre la Segona República, la Guerra Civil, l'Exili, el Franquisme i la Transició Espanyola.

Esta format principalment por los fondos pertanyent al CEHI i la Fundació Figueras:

El CEHI és un centre de recerca fundat per Jaume Vicens Vives, el novembre de 1949, la qual cosa el fa una de les institucions més antigues i constants de la Universitat de Barcelona.

El 1977, poc després de la mort de Franco, el CEHI incorporà els fons de la Fondation Internationale d'Études Historiques et Sociales sur la Guerre d'Espagne. La FIEHS era una institució amb mecenatge privat, amb seu a Ginebra (Suïssa) i un Centre de Recerca a Perpinyà i era regida per un patronat internacional. A principis dels anys vuitanta es produí l'auto dissolució de la FIEHS. Des de llavors, la documentació de la FIEHS forma part del fons del CEHI.

La Biblioteca Josep M. Figueras fou fundada el 1967 sota el patronatge de Josep Maria Figueras (1928-1994). Inicialment, va funcionar com una biblioteca privada que supliria la greu manca de biblioteques especialitzades en història contemporània de Catalunya i Espanya a Barcelona. El 1978, es convertí en Fundació i fou oberta a tots els estudiosos i investigadors. El seu fons documental està molt centrat en materials sobre la Segona República i la Guerra Civil Espanyola.

Al 1977 Universitat de Barcelona va decidir reunir els fons documentals del CEHI i de la Biblioteca Josep Maria Figueras a l'edifici del Pavelló de la República. Naixia així una de les biblioteques més importants del món sobre II República, Guerra Civil, Franquisme, Exili i Clandestinitat, Transició i Democràcia a Espanya i especialment, a Catalunya.

LA BATALLA

El primer número de *La Batalla*, es va presentar a Barcelona el 21 de desembre de 1922, amb una tirada d'uns 3.000 exemplars, de les quals una part van ser distribuïdes a Lleida i Tarragona, una petita part a Barcelona i la resta es va distribuir fora Catalunya.

La impremta s'ubicava al carrer del Tigre de Barcelona, Joaquín Maurin va escriure, Pere Bonet, va ser l'encarregat de la composició i l'administració per Josep Maria Foix, fins al 1923, quan aquest va ser assassinat per un grup de pistolers del Sindicat Lliure.

Al final de 1924 els Comitès Revolucionaris Sindicalistes agrupats en l'anomenat "El grup de La Batalla" es van unir al PCE (Partit Comunista d'Espanya), i des d'aquell moment van publicar diversos articles de destacats membres del PCE, com Juan Andrade, Isidro Acevedo, Maurin, Nin...

La Batalla, núm. 1 II Època. 2 d'agost de 1936

La repressió de la dictadura de Primo de Rivera a partir del desembre de 1924, provoca que el diari aparegui censurat, els editors i col·laboradors arrestats, de manera que l'activitat periodística declina a causa de la falta de llibertat de premsa.

Amb la caiguda de Primo de Rivera al 1930, l'activitat periodística de *La Batalla* va ressorgir, amb l'administració i l'escriptura al carrer de La Cadena de Barcelona, amb una tirada de 3000 exemplars, imprès a la casa d'impressió de Myria situada al carrer Sepúlveda 62 .

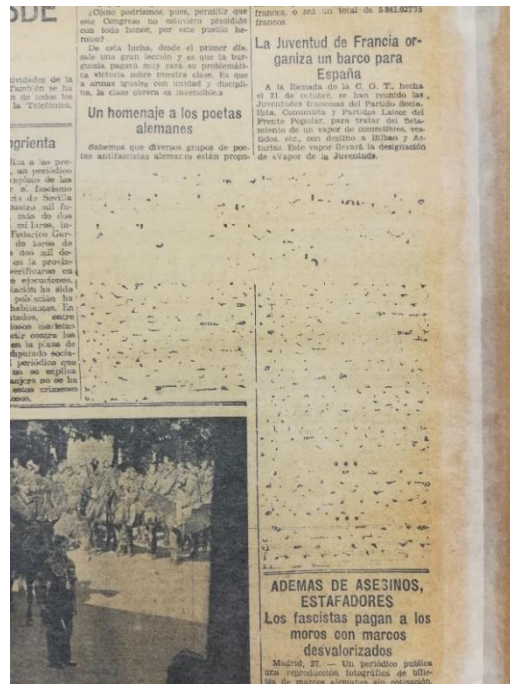
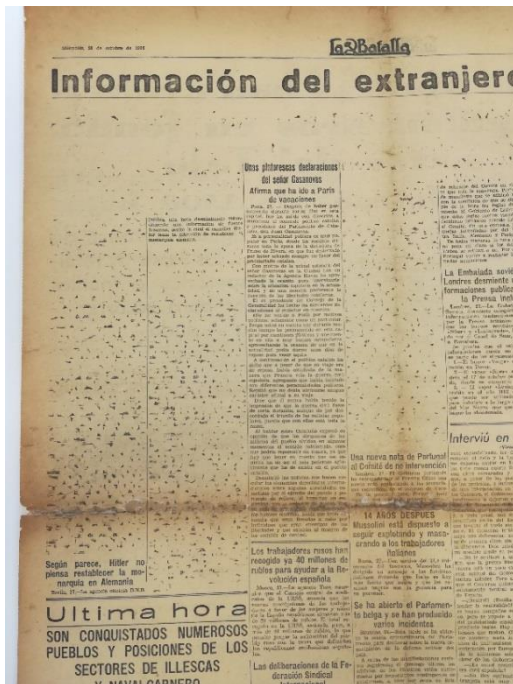
La Batalla, igual que altres publicacions polítiques de l'època, tenia un format similar, a la portada, els editorials i el comentari d'actualitat, amb una segona pàgina de continguts més doctrinals i articles sobre qüestions internacionals. Les altres pàgines van ser complementades per articles teòrics, i sovint van ser acompanyades per fullets amb explicacions d'autors locals o traduccions d'autors estrangers.

La llengua sempre era l'espanyola, ja que era la llengua que millor llegia la classe obrera. Solia aparèixer els dijous, llevat que pels problemes organitzatius, els conflictes en la Unió d'Arts Gràfiques, o els problemes amb les autoritats, retardin la seva aparició un parell de dies.

Consistia en quatre pàgines de mida gran foli, encara que les mides i el nombre de pàgines, podien variar a causa de problemes econòmics o de manca de paper, el seu preu va ser de quinze centaus al llarg de gairebé la seva història.

A començaments de la dècada de 1930, *La Batalla* va continuar patint censura i persecució per part de les autoritats, i va ser suspès de l' 11 de setembre de 1930 al 12 de febrer de 1931. Fins i tot després que es proclamés la República, la policia va eliminar diverses edicions, per a la publicació d'articles considerats insultant.

Durant el període 1934, els governs de dreta van perseguir totes les publicacions de caràcter obrer, *La Batalla* va anar acumulant denúncies i molts dels seus editors detinguts després de les revoltes d'octubre de 1934, de manera que la publicació setmanal va cessar, poc després va aparèixer a la clandestinitat, de la qual no sortiria fins a la caiguda del govern de Lerroux, i la formació del POUM a finals del 1935.

Censura als diaris durant el maig de 1937

Anuncis de la censura governamental a 11 de maig de 1937

Durant la revolta del 18 de juliol, la majoria de les ciutats industrials es van mantenir lleials a la República, a Barcelona, els treballadors que pertanyien majoritàriament a la CNT van controlar la ciutat.

Comença un període de persecució d'elements reaccionaris, la confiscació de béns i empreses, inclosa la burgesia contrària a la revolució.

Els locals van ser ocupats pels partits i organitzacions dels treballadors antifeixistes, en els quals van utilitzar impremtes i editorials per produir les seves publicacions.

El POUM s'apropien de les instal·lacions d'*El Correo Catalán*, un diari de tradició carlista, ubicat al número 16 del carrer Banys Nou, amb l'objectiu de dur a terme una publicació diària. Va publicar un diari en català, *Avant*. Les bases del POUM, a part d'alguns membres de classes liberals, la majoria eren obrers, catalans majoritàriament, però no sabien llegir el català, això fa que el diari fracassés i no serà fins a l'agost 1936, en què la publicació de *La Batalla* passés a ser editat com a diari en castellà.

La segona època de *La Batalla* va aparèixer el 2 d'agost substituint l'*Avant*, actuant com a director Julian Gorkin, Molins i Fàbregas, exdirector de l'*Avant* com a director tècnic, més tard es va unir Escuder, responsable de composició i presentació i una manera diferent de fer periodisme, donada la seva experiència durant diversos anys com a editor als Estats Units amb les funcions de cap de taller i redactors: Panadés, Dovila, Magre, Ignasi Iglesia i Victor Alba. Rivero Gil i Niu (o Niubó) van ser els autors de les caricatures. Juan Andrades i Andreu Nin van col·laborar ocasionalment, especialment Andrade amb un espai fix titulat "Novedades políticas".

L'actitud crítica en forma d'articles contra els processos d'agost 1936 en el "Procés Moscou", en el qual Stalin elimina tota la competència dels leninistes, provoca l'enemistat del partit amb els seguidors del comunisme "oficial", i que més tard servirà per muntar les acusacions en el "Procés del POUM", que culminarien en la suspensió i el seu pas juntament amb *La Batalla* a la clandestinitat..

A part, *La Batalla* va mantenir una actitud contrària a la República a la qual acusava de ser contrarevolucionari, per la seva política de concentrar-se en guanyar la guerra i deixar els problemes socials per més tard. El POUM considerava la guerra i la revolució inseparables. Aquesta actitud suposa al març de 1937 una multa de 5000 pessetes i la suspensió de quatre dies de la publicació que finalment es van mantenir en dos.

Aquesta suspensió no es va dur a terme, com era generalment en aquesta època, quan un diari era suspès, sortia amb un altre títol. En aquest cas *La Batalla* va aparèixer durant aquests dos dies sota el títol de *La Batalla del Trabajador*.

La persecució comunista va continuar i dies després es va tancar, sent el preludi del que més tard es coneixeria com els "Fets de Maig".

Durant cinc dies, del 3 al 7 de maig de 1937, Barcelona es va paraitzar, només dos diaris, la *Solidaridad Obrera*, orgue de la CNT i *La Batalla*, van sortir, distribuint-se a mà a les barricades. *La Batalla* va canviar d'impremta, ja que la seu de *El Correo Catalán* va ser controlada per la Guàrdies d'Assalt i va tornar a l'antiga impremta de Nuñez.

Exemplar del 25 de maig de 1937

A partir d'aquests fets, la persecució dels comunistes contra el POUM es va intensificar, amb molts dels seus dirigents i afiliats detinguts, incloent Andreu Nin, que va ser executat per la policia soviètica.

El 27 de juny *La Batalla* va ser finalment suspesa per un fiscal sota les ordres del Partit Comunista, amb el pretext de la publicació d'un manifest delictiu l' 1 de maig.

A la clandestinitat, *La Batalla* es va publicar gràcies a l'ajut de les donacions de entitats i partits estrangers relacionades amb el POUM. La redacció es trobava a Barcelona a la Via Layetana, al despatx de l'advocat Font i Ferran, antic editor i col·laborador . La impremta utilitzada va ser a la plaça Rius i Taulet, al barri de Gràcia.

Els editors que van aconseguir que *La Batalla* es publicqués serien: Jordi Arqués, Ignacio Iglesias, Font i Ferrat, Rodes i Pere Vigués.

Un dels principals problemes d'aquesta etapa clandestina seria la dificultat de trobar paper per imprimir i trobar caixistes i linotipistes que col·laboressin i impremtes que els acceptessin. Va ser Antoni Trevé, militant francès d'origen espanyol, qui es va encarregar de la publicació, així com obtenir paper que de vegades va robar a la redacció del diari *Treball* dels comunistes.

La Batalla a la clandestinitat va durar aproximadament fins al març del 1938, en un format més petit.

RESTAURACIÓ DEL DIARI LA BATALLA

Els exemplars restaurats pertanyen a la segona època de la publicació de *La Batalla* (1936-1937), en format de gran foli, amb quatre pàgines, a excepció d'alguns exemplars.

Com ja hem dit, *La Batalla* va patir múltiples censures, la qual cosa va fer que de vegades apareguin espais en blanc, com podem veure en algunes de les còpies i com esmenta Orwell en la seva obra: "*La Batalla*", *continuava apareixent, però el diari era censurat tan durament que la primera pàgina es publicava gairebé en blanc.*"ⁱⁱ

El conjunt restaurat consta de 36 números (II època. No 1. 2 agost 1936 al no. 256. 27 de maig de 1937), sobre un foli gran i consta generalment entre quatre i sis pàgines.

El conjunt està en mal estat, amb un paper molt àcid i fràgil, el que fa que sigui difícil de manipular, al qual s'afegeix el plec central que ha dividit el diari en dues parts separades.

La restauració ha suposat un llarg procés d'investigació sobre diferents materials per trobar els elements més adequats per a la conservació, consulta i manipulació controlada. Podeu consultar l'article *Restauració del diari La Batalla de la guerra civil al CRAI Taller de Restauració* de Montserrat Florensa que podeu trobar en el Dipòsit Digital de la Universitat de Barcelona en l'enllaç següent: <http://hdl.handle.net/2445/141138>

ⁱ Camprubí, Xavier.- *La Batalla*. Òrgan Central del Partit Obrer d'Unificació Marxista. Barcelona.UAB, juny 1977

ⁱⁱ Orwell, George.- *Homenatge a Catalunya*, Barcelona, Editorial Ariel, 1984. Pp. 144